

درسنامه و نکات مهم مطالعات اجتماعی نهم

فرهنگ و هویت (فصل ۹)

هویت (درس ۱۸)

دبیر: صفوی

فارس، بهرم

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

مولانا: کیستم من کیستم من چیتم من؟

شمس: تا نگردی پاکدل چون جبرئیل

گرچه کنجی در کنجی در جهان

هویت

منظور از هویت چیست؟

وقتی افراد در موقعیت های گوناگون قرار می گیرند، با پرسش « کیستی » یا « هویت » خود مواجه می شوند.

افراد در موقعیت های مختلف در پاسخ به پرسش کیستی خود را متفاوت معرفی می کنند. مثلا:

➤ در موسسات آموزشی و ورزشی

➤ در مراسم خواستگاری و ...

افراد با توجه به شرایط و موقعیت، ویژگی های لازم برای آن موقعیت خود را معرفی می کنند.

موضوع هویت

در واقع پاسخ به پرسش « کیستی » است .

تعریف هویت:

✚ احساس و آگاهی و شناخت از خود .

✚ آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود ،

این که انسان شناخت و آگاهی نسبت به خود دارد از جمله تفاوت های انسان با موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.

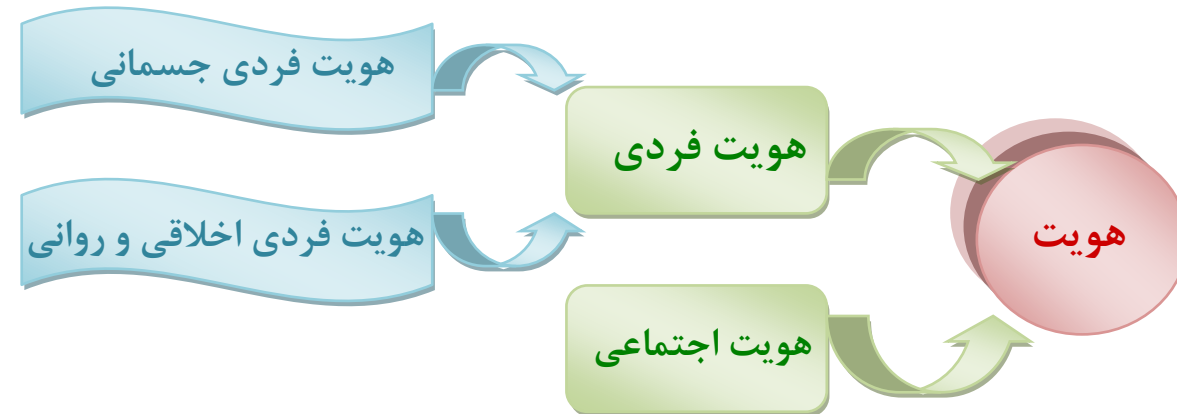
ابعاد فردی و اجتماعی هویت

وقتی شما خود را معرفی می کنید، ممکن است به این موارد اشاره کرده باشید.

- ✓ سن
- ✓ تاریخ تولد
- ✓ قد و وزن
- ✓ رنگ چشم و پوست
- ✓ ویژگی های اخلاقی
- ✓ عضویت در گروه های مختلف مانند گروه های ورزشی و...

در اینجا شما بخشی از هویت فردی و اجتماعی را بیان کرده اید.

این ویژگی مربوط به بدن و خلقت خدادادی است.

هویت فردی جسمانی:

مثل: قد، وزن، جنسیت، سن، گروه خونی، رنگ پوست

هویت فردی اخلاقی، روانی

ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی غیر جسمانی است.

مانند: صبور بودن، زود رنج بودن، داشتن پشتکار و اراده، مهربان بودن، امیدوار بودن، لجوج بودن، به هنر علاقه مند بودن و...

این دو ویژگی هویت (جسمانی و غیر جسمانی) برهم تاثیر می گذارند.

❖ ویژگی جسمانی افراد بر خصوصیات اخلاقی و روانی تاثیر می گذارد، برای مثال:

- بیماری ها و اختلالات جسمی تاثیرات نامطلوبی بر سلامت روان انسان دارند.
- ترشح زیاد و یا کم بعضی از غدد در بدن مانند تیروئید، بر خلق و خوی افراد تاثیر می گذارد.
- کم خونی باعث کم حوصلگی و هم چنین عصبانیت زیاد می شود.

هم چنین ویژگی های اخلاقی و روانی نیز می توانند بر جسم ما تاثیر بگذارند . به طور مثال :

- افراد خوش بین و امیدوار سلامت جسمانی بیشتری نسبت به افراد منفی باف و بدبین دارند.
- روحیه قوی فرد باعث می شود نسبت به بیماری ها مقاوم تر و بهبودی سریع تر اتفاق بیفتد.

هویت اجتماعی :

افراد زمانی که در گروه های مختلف اجتماعی عضو می شوند و با ارزش ها و عقاید جامعه آشنا می شوند، هویت اجتماعی خود را به دست می آورند. ما با عضویت در :

- خانواده فرزند به حساب می آییم
- در مدرسه دانش آموز هستیم
- در گروه دوستان ، دوست محسوب می شویم.
- در جامعه ایران ، ایرانی هستیم .
- و هم چنین در هر گروهی که قرار می گیریم هویت اجتماعی ما متفاوت است.

بنابراین ، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه و نقشی که در هر گروه به عهده می گیریم شکل می گیرد.

۲- در درس‌های قبل، با موضوع مهاجرت آشنا شدید. به نظر شما مهاجرت از جامعه‌ای به جامعه دیگر، در تغییر هویت اجتماعی افراد چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؟ هویت اجتماعی افراد با تغییر جامعه تغییر می‌کند و هویت اجتماعی فرد بر اساس قرار گرفتن در گروه‌های جدید و نقشی که در آن گروه‌ها و جامعه بر عهده می‌گیرد تغییر می‌کند. ولی برخی از هویت اجتماعی نیز که مربوط به جامعه قبل می‌باشد حفظ می‌شود مانند هویت ملی و...

آیا ویژگی‌های هویتی ما تغییر می‌کنند؟

ثابت: ویژگی‌های هویتی که ثابت هستند و تغییر نمی‌کنند

مانند: سن، تاریخ تولد، مکان تولد، والدین

متغیر: ویژگی‌هایی که همواره در حال تغییر هستند، و خود شخص در تغییر آن دخالت دارد. مثل:

- ✓ فرد فقیری که به فردی پر درآمد تبدیل می‌شود.
- ✓ یا فرد بی‌سوادی که باسواد شده و به انسانی تحصیل کرده تبدیل می‌شود.
- ✓ فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نبوده و با تلاش به فردی باتقوا تبدیل می‌شود.
- ✓ فردی که با تلاش موقعیت اجتماعی خود را ارتقا می‌دهد.
- ✓ فردی که سعی می‌کند بعضی از خصوصیت‌های اخلاقی بد خود را بهبود ببخشد.

ما نسبت به ویژگی‌هایی که قابل تغییر هستند و می‌توانیم در انتخاب آن‌ها نقش داشته باشیم، مسئول هستیم.

گفت و گو کنید

- ۳- چرا شناخت هویت خود و ویژگی‌های آن اهمیت دارد؟
- ۴- به نظر شما ما چه مسئولیتی نسبت به ویژگی‌های هویتی قابل تغییر و انتخاب شدنی خود داریم؟ چگونه می‌توانیم به بهترین شکل از عهده این مسئولیت برآیم؟
- ۳- انسان با شناخت دقیق ویژگی‌های خود می‌تواند تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی بهتر و دقیق‌تری برای پیشرفت و آینده خود داشته باشد.

- ۴- ما نسبت به خود مسئول هستیم بنابراین تا آن جایی که ممکن است باید ویژگی‌های هویتی خود را بهتر از قبل کرده و بهبود بخشیم. سعی کنیم ویژگی‌ها یا بی‌کی قابل قبول نیستند حذف کرده و به ویژگی‌های بهتری دست یابیم.
- با شناخت دقیق ویژگی‌های خود. مشورت با افرادی که شایستگی مشاوره داشته باشند. مشخص کردن اهداف و...

هویت ملی

یکی از مراتب هویت اجتماعی، **هویت ملی** است که به یک ملت مربوط می‌شود.

هویت ملی: احساس تعلق یک ملت به مجموعه‌ای از نمادها و هنجارها، ارزش و عقاید و..

در سرزمینی مشخص که طی نسل‌های متوالی به وجود آمده است. هویت ملی ریشه

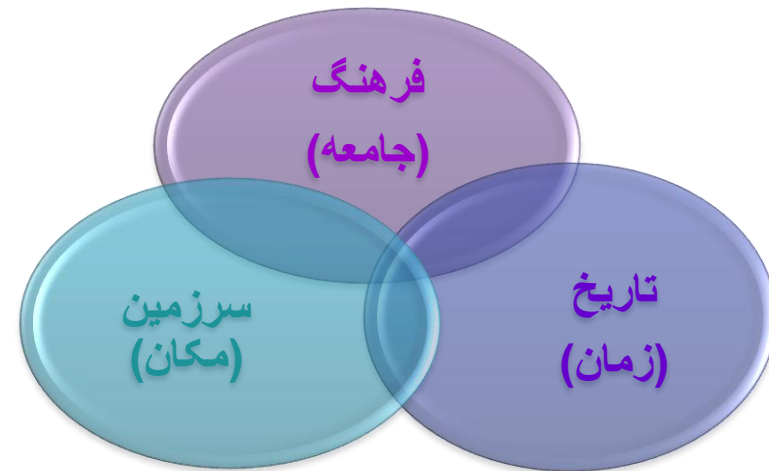
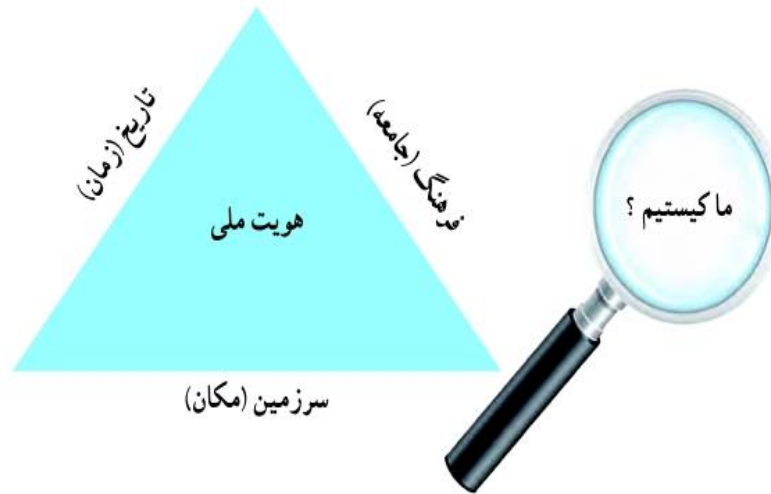
در تاریخ و فرهنگ یک ملت دارد.

ملت:

- جمعیتی که در قلمرو یک سرزمین مشخص مسقر شده است.
- دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی، اقتصادی و آرمان‌های مشترک است

عمده ترین عناصر هویت یک ملت

هویت ایرانی

ما در پاسخ به کیستی؟ ویژگی های فردی و اجتماعی خود را بیان می کنیم.

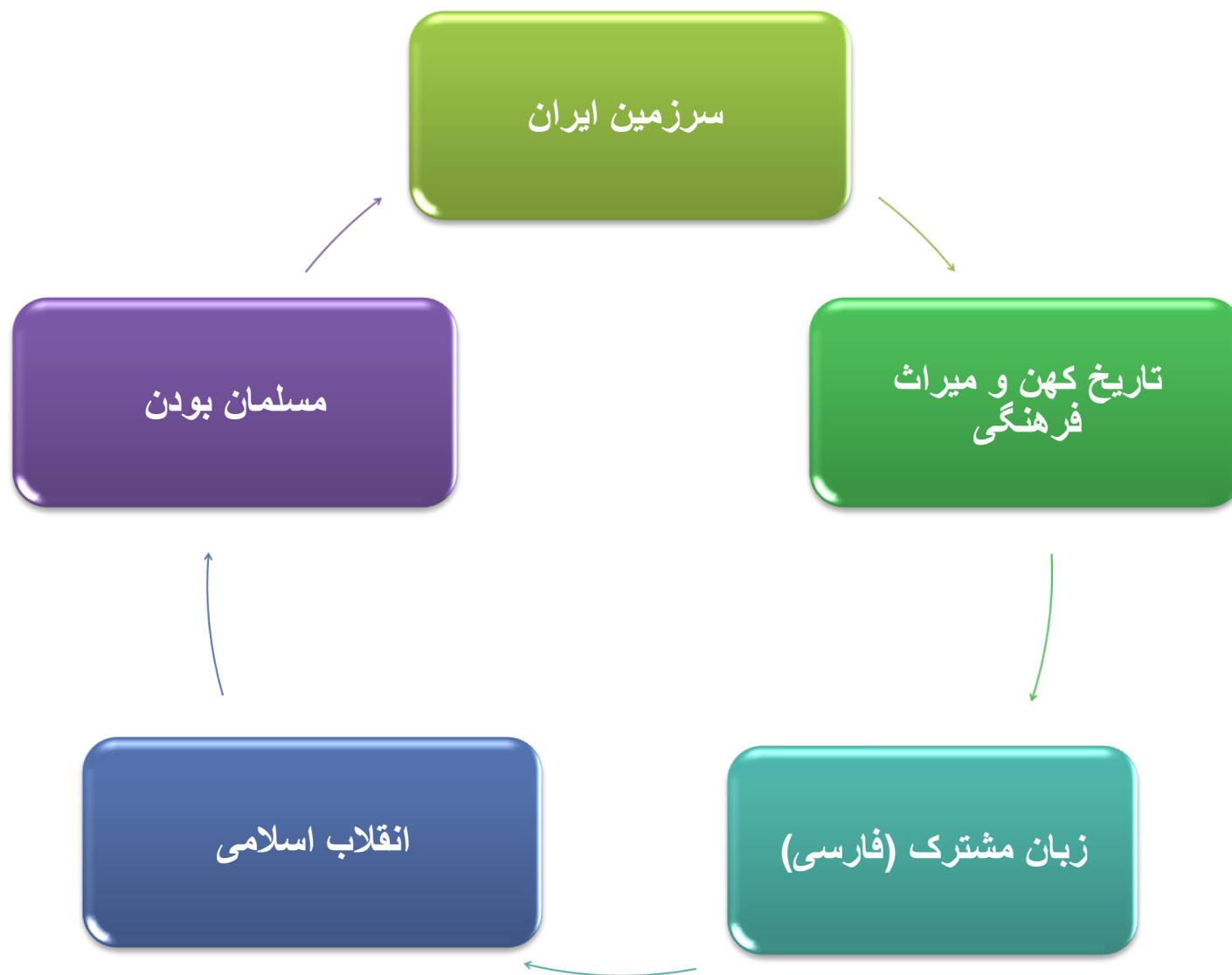
فرض کنید، به خارج از کشور سفر کرده اید، برای معرفی خود، اولین ویژگی که بیان می کنید نام و بعد ایرانی بودن است.

پس اگر از هویت ملی ما سوال شود ما مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ایرانی

که با آن ها شناخته می شویم، را بیان می کنیم.

مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ایرانی

۱- ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم

- از **مهم ترین** عناصر شکل دهنده هویت ملی است.
- برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد.
- انسان ها نسبت به وطن و سرزمین خود احساسی متفاوت دارند و وظیفه خود می دانند تا پای جان از آن دفاع کنند.
- از گذشته های دور مردم ایران در سرزمینی که **فلات ایران** نامیده می شود زندگی می کرده اند.
- ایران امروزی قسمت عمده فلات ایران است که مردم ایران در آن ساکن شدند و ملت ایران را شکل داده اند.
- در متون کهن ایران باستان ایران باستان ، از سرزمین ما به عنوان

ایران شهر

ایران زمین

یاد شده است.

- بر اساس آثار تاریخی ، برای مردمی که در سرزمین ایران زندگی کرده اند ، همواره :

حفظ مرزها و

محدوده جغرافیایی اهمیت داشته

و این موضوع در آثار ادبی و هنری بسیاری نیز می توان یافت.

همه عالم تن است و ایران دل نیست کونینده زین قیاس نخل

چون که ایران دل زمین باشد دل ز تن به بود، یقین باشد «نظامی گنجوی»

دین از ارکان مهم هویت است.

- ۹۸٪ درصد مردم ایران مسلمان هستند.
- عقاید ، ارزش ها ، نظام سیاسی و قوانین ما از دین نشئت گرفته است.

زندگی ما ایرانیان با دین عجین شده است.

- دین اسلام موجب پیوند ما با جهان اسلام شده است.
- دین اسلام موجب پیوند ما با مسلمانانی شده است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.

اقلیت های دینی «زردشتی ، مسیحی ، کلیمی» در ایران زندگی می کنند.

- آن ها ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ نموده اند.
- اقلیت های مذهبی همواره از سرزمین ایران در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده اند.

۳ - ما تاریخ کهن و میراث فرهنگی غنی داریم

در دوره ای تاریخی که مغولان و تیموریان به ایران هجوم آوردند، ایرانیان توانستند آن ها را تحت تاثیر فرهنگ اسلامی و ایرانی قرار دهند.

با وجود این که اسلام وارد ایران شد ولی رسوم و آیین های ایرانیان مانند جشن نوروز و ... که مغایرتی با اسلام نداشت پابرجا ماند و با تاثیرپذیری از هویت دینی مسلمانان ادامه یافت.

پذیرش اسلام، ایران را با جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی ایفا کردند.

استاد شهید مرتضی مطهری در کتاب خدمات متقابل اسلام و ایران می نویسد: «ایرانیان از اسلام حیات و نیرو گرفتند و هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند».

از دیگر عناصر هویت ملی تاریخ و سرنوشت مشترک است.

تاریخ و تمدن ایران ریشه دار و قدمت چند هزار ساله دارد.

پس از ورود اسلام به ایران عقاید و ارزش های اسلامی سبب دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان شد.

۴ زبان مشترک ما فارسی است

عنصر مهم دیگری که در **تکوین هویت ملی** نقش دارد، **زبان و خط مشترک** است.

میراث فرهنگی با **زبان و خط مشترک** **آموخته و انتقال** می یابد.

زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد.

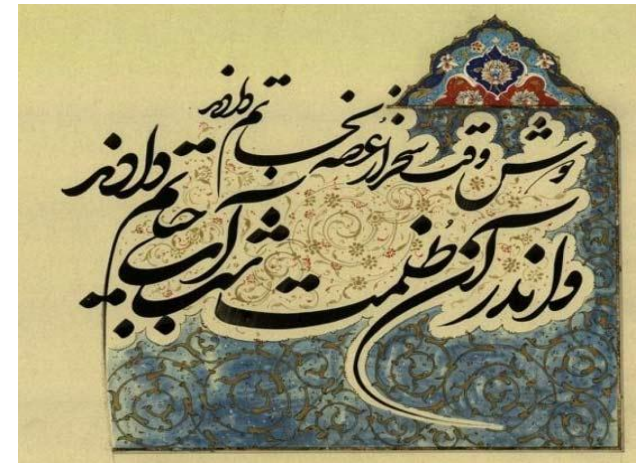
زبان فارسی در دوران پس از اسلام **تداوم یافت** و به **عنوان زبان آموزشی و اداری** به کار رفت.

دانشمندان و بزرگان دوره اسلامی **صدها اثر علمی و ادبی و هنری** به **زبان فارسی** **پدید آوردند.**

می توان گفت: **زبان دوم جهان اسلام، زبان فارسی است.**

زبان فارسی همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است.

اقوام ایرانی ضمن اینکه از زبان محلی خود استفاده می کنند، ده ها اثر ادبی و علمی و فرهنگی به زبان فارسی نگاشته اند.

۵- انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان های والای جامعه ماست

در ۲۰۰ سال اخیر، کشور ما با

➤ استبداد داخلی

➤ سیاست های دولت های استعمارگر غربی (اروپا و آمریکا)

رو به رو بوده است.

در این مدت طولانی مردم ایران با ظلم و ستم داخلی و خارجی مبارزه کردند تا سرانجام به انقلاب اسلامی منجر شد.

به جای دنباله روی از فرهنگ بیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند.

در این انقلاب مردم ایران:

با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه اسلامی شدند.

فعالیت

۵- با نوشتن نامه به یک دوست فرضی خارجی یا طراحی یک پوستر، ویژگی های هویت ایرانی را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنید.

۶- فکر می کنید که یک فرد باید دارای چه ویژگی هایی باشد تا هویتی انقلابی داشته باشد؟ می توانید به بیانات امام خمینی علیه السلام یا رهبر انقلاب مراجعه کنید و چند ویژگی را که ایشان برای «فرد انقلابی» بیان کرده اند، بیابید.

۱- پایبندی به مبانی و ارزشهای اساسی اسلام و انقلاب ۲- هدفگیری آرمانهای انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها ۳- پایبندی به استقلال کشور

۴- حساسیت در برابر دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از آن ۵- قوای دینی و سیاسی

انقلابی تنها کسی نیست که در حوزه سیاسی شعارهای انقلابی سر دهد، هرچند این نیز مهم و اساسی است، اما در کنار این مهم باید به این نکته اساسی هم

توجه کرد که امروزه انقلابی کسی است که در سبک زندگی و معیشت خود انقلابی زندگی کند؛ زیرا پاشنه آشیل و آسیب پذیری کشور

امروزه از این حوزه بوده و بنابراین، متناسب با اهمیتش باید بدان توجه شود و ارزش های انقلابی در این حوزه هم مدنظر قرار گیرد.

امت و هویت اسلامی

امت اسلامی جمعیتی است که میان آن ها با مرزهای جغرافیایی و سیاسی، فاصله نمی افتد.

افراد یک امت، با انسجام، اتحاد، همدلی و همکاری، یک پیکره واحد تشکیل می دهند.

امت اسلامی مانند یک پیکره واحد، هدف و ارزش های واحدی داشته و در تاریخ، سرنوشت و آینده یکدیگر، شریک هستند.

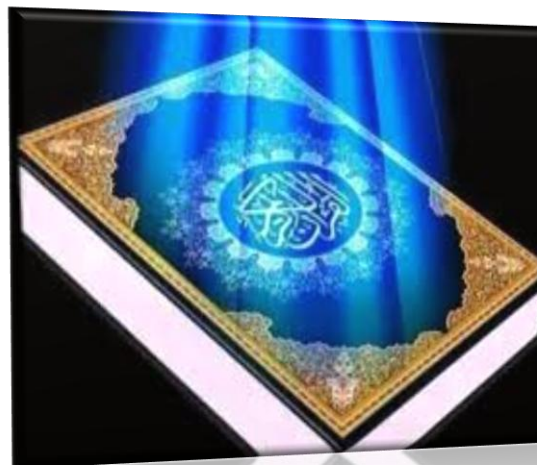
یکی از اهداف پیامبر پس از بعثت، تشکیل امت واحد اسلامی بود.

امتی که با تلاش و کوشش و مجاهدت دائمی، بر قدرت، پیشرفت و

عظمت خود بیفزاید تا در عصر جدید، «تمدن نوین اسلامی» را برپا کنند.

امت اسلامی در کشورهای مختلف، باید در مواجهه دشمن مشترکشان، یعنی

استکبار جهانی، رقابت ها و اختلافات را کنار گذارد و با یکدیگر متحد باشند.

این نمم درآینه یا تویی برابرم ؟
در من این غریبه کیست باورم نمی شود

ای ضمیر مشرک، ای خود فرات دم
خوب می شناسمت در خودم که بنگرم

این تویی، خود تویی، در پس نقاب من

این سیح مهربان، زیر نام قیصرم

سال ها دیده ام از پی خودم ولی

تابه خود رسیده ام، دیده ام که دیگرم

درب در هر طرف، بی نشان و بی هدف

کم شدم چون کودکی در هوای مادرم

راستی چه کرده ام، شاعری که کار نیست

کار چیز دیگری است، من به فکر دیگرم

قیصر امین پور

موفق و پیروز باشید . صفوی